



TIETOTILINPÄÄTÖS

2022 - 2023

ROVANIEMI



Sisällysluettelo

Tiivistelmä	3
1 Yleiskatsaus	4
2 Tietosuojan ja tietoturvallisuuden toteuttaminen	6
3 Tiedonhallinta, tietovarannot ja tietovirrat.....	9
4 Lainsäädäntö ja linjaukset.....	11
5 Koulutus, ohjeistus ja harjoitukset.....	12
6 Rekisteröidyn oikeuksien toteutuminen.....	13
7 Arviointi, kehittäminen ja tiedon hyödyntäminen.....	13
8 Seuranta ja mittarit	16
9 Todennetut merkittävimmät kehittämiskohteet tulevalle vuodelle.....	18

Tiivistelmä

Tietotilinpäätös tarjoaa yleiskuvan organisaation tiedonhallinnan, tietoturvan ja tietosuojan tilasta.

Rovaniemen kaupungin organisaation tietosuojan ja tietoturvan tila on edistynyt tietosuoja-asetuksen voimaantulon jälkeen. Se on haastanut tarkastelemaan olemassa olevia käytäntöjä ja päivittämään ohjeita, mutta myös tuonut uusia näkökulmia henkilötietojen käsittelyyn. Tietoisuus tietosuojan vaatimuksista on lisääntynyt ja asenne muuttunut myönteisemmäksi.

Koko henkilöstöltä vaaditaan jatkuvaa osaamisen ylläpitämistä reippaasti laajentuvassa digipalvelujen maailmassa sekä organisaatiolta kykyä pysyä kehityksen mukana. Tämä haastaa organisaatiota jatkuvaan havainnointiin ja seurantaan tietoturvan ja tietosuojan osa-alueilla, jotta toiminnan sisältö ja toimintatavat pysyvät tietoturvallisena.

Tietotilinpäätöksen laatimisesta on vastannut tietoturva- ja tietosuojatyöryhmä yhteistyössä tietosuojavastaavan kanssa. Tietotilinpäätös käsitellään vuosittain Rovaniemen kaupungin tietoturva- ja tietosuojatyöryhmässä, kaupungin johtoryhmässä ja kaupunginhallituksessa. Lisäksi asiakirja viedään valtuustolle tiedoksi.

Nyt laadittu tietotilinpäätös koskee poikkeuksellisesti sekä vuoden 2022 että vuoden 2023 tiedon käsittelyn tilannetta, sekä esittelee tiiviisti kehittämistarpeita ja suunnitelmia vuodelle 2024. Tietotilinpäätöksen painopiste on tiedon käsittelyyn sekä tietoturva- ja tietosuojatyöhön liittyvien ajankohtaisten asioiden lisäksi tarkastella muutoksia edelliseen tietotilinpäätökseen. Tietotilinpäätös on julkinen ja luettavissa kokonaisuudessaan kaupungin verkkosivuilla.

1 Yleiskatsaus

1.1. Tietotilinpäätöksen tarkoitus

Tietotilinpäätöksen tarkoituksena on antaa yleiskuva kaupungin tiedon, tietoturvallisuuden ja tietosuojan hallinnan tilasta ja sillä rakennetaan luottamusta ja hyvää tiedolla johtamisen tapaa. Tietotilinpäätöksen aikataulu on sidottu taloudellisen tilinpäätöksen aikatauluun. Tietotilinpäätöksen tietosisältö on tiivistelmä tietosuojaan, tietoturvallisuuteen, riskienhallintaan, tiedonhallintaan, tietovarantoihin ja arkistotoimeen liittyvistä havainnoista, tärkeimmistä toimenpiteistä ja tulevien vuosien kehittämistarpeista.

Julkaistavalla tietotilinpäätöksellä halutaan lisätä johdon, luottamushenkilöiden, henkilöstön, kuntalaisten ja muiden sidosryhmien tietoisuutta tietosuojasta ja tietoturvasta sekä saada näkyvyyttä näiden asioiden eteen Rovaniemen kaupungilla tehdyistä toimenpiteistä ja työstä.

Tällä tietotilinpäätöksellä osoitetaan, miten tietosuoja ja tietoturva ovat toteutuneet Rovaniemen kaupungin toiminnassa aikavälillä 1.1.2022 - 31.12.2023.

1.2. Merkittävimmät muutokset ja tapahtumat vuonna 2022-2023

Rovaniemen toimintaympäristössä suurin muutos tapahtui hyvinvointialueiden (HVA) perustamisen yhteydessä, jota edelsi henkilökunnan, sopimusten, kiinteän ja irtaimen omistuksen sekä suuren tietomäärän siirtyminen kunnalta hyvinvointialueelle. Valmistelu edellytti myös joiltakin kaupungin työntekijöiltä merkittävän määrän työaikaa, jotta pystyttiin takaamaan henkilöstön ja palveluiden turvallinen siirtymä hyvinvointialueen toiminnan aloittamiseen.

Suomessa laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta 906/2019 astui voimaan 2020. Lain siirtymäaikojen puitteissa kaupunki on toteuttanut useita muutoksia, joita laki edellyttää. Tiedonhallintalain osalta on odotettavissa, että vaatimusten toimeenpano jatkuu myös tulevaisuudessa.

Tietosuojan näkökulmasta haasteita toimintaympäristöön on tuonut EU-tuomioistuimen Schrems II -tuomio ja Euroopan tietosuojaneuvoston ohjeistus tietojensiirrosta kolmansiin maihin. Euroopan tuomioistuin päätöksen mukaan henkilötietojen siirrot ETA:n ulkopuolelle edellyttävät aiempaa kattavampaa riskiarviointia ja mahdollisia lisätoimia. Pilvipalveluissa tapahtuu usein henkilötietojen siirtoa ETA-maiden ulkopuolelle ja se muodostaa riskin, joka tulee arvioida aina siirtoa suunniteltaessa. Tuomion myötä Rovaniemen kaupunki on uudelleen arvioinut henkilötietojen käsittelyä eri palveluissa ja arviointityö jatkuu edelleen.

Tietoturva- ja tietosuojan sähköinen koulutusympäristö päivitettiin vuoden 2022 alussa ja samalla kaupunginjohtajan päätöksellä veloitettiin henkilöstö suorittamaan koulutus vuoden 2022 aikana ja uusimaan se kolmen vuoden välein. Kaupunginhallitus päätti, että myös luottamushenkilöiden tuli suorittaa koulutus. Koulutusympäristö on tulevaisuudessa jatkuvassa käytössä ja koulutuksen suorittaminen uusille työntekijöille on edellytyksenä käyttäjätunnuksia tilattaessa.

Vuoden 2023 lopulla henkilöstön palkanlaskenta siirtyi palveluntarjoajalta kaupungin omaksi toiminnaksi. Tietoturvaan ja tietosuojaan liittyviä riskejä pienensi mm. se, että palkanlaskentaohjelma säilyi samana, kuin mikä palveluntarjoajalla oli käytössä

sekä vaikutustenarviointi joka tehtiin tietosuojavastaavan johdolla vuonna 2023. Resursseja ja työpanosta vaati valmisteluvaiheessa sopimuksen ja liitteiden läpikäynti sekä järjestelmän vaatimat useat liittymät (määrittelyt ja testaus).

Loppuvuodesta 2023 toteutettiin tietoturva- ja tietosuoja-auditointi kaupungilla käytössä olevaan asianhallintajärjestelmään. Auditoinnin toteuttajaksi valittiin PwC Oy. Auditoinnin raportoinnissa saatiin hyvää tietoa sekä sisäisistä että järjestelmään liittyvistä kehittämiskohteista.

Vuoden 2023 alussa laadittiin yhteistyössä tietohallinnon ja palvelualueiden kanssa Rovaniemen kaupungin digiohjelma. Työn taustaksi pohdittiin toimintaympäristön muutostekijöitä, kirkastettiin johtoryhmän kesken digitalisaation merkitystä kaupungille sekä kartoitettiin konkreettisia digikehittämisen tarpeita yhdessä palvelualueiden kanssa. Tämän työn avulla digiohjelmalle priorisoitiin painopisteet, tavoitteet, kehityskokonaisuudet sekä muodostettiin näistä vuosittain päivitettävä tiekartta, joiden painopisteiksi nostettiin seuraavat kokonaisuudet:

- Johdetaan digitalisaatiota systemaattisesti
- Digitalisoidaan palveluista asiakaslähtöisesti
- Tehostetaan toimintaa ja prosesseja jatkuvasti
- Rakennetaan yhteen toimiva kokonaisarkkitehtuuri
- Mahdollistetaan tietopohjainen päätöksenteko

Muita keskeisiä kehittämistoimia vuosien 22–23 aikana:

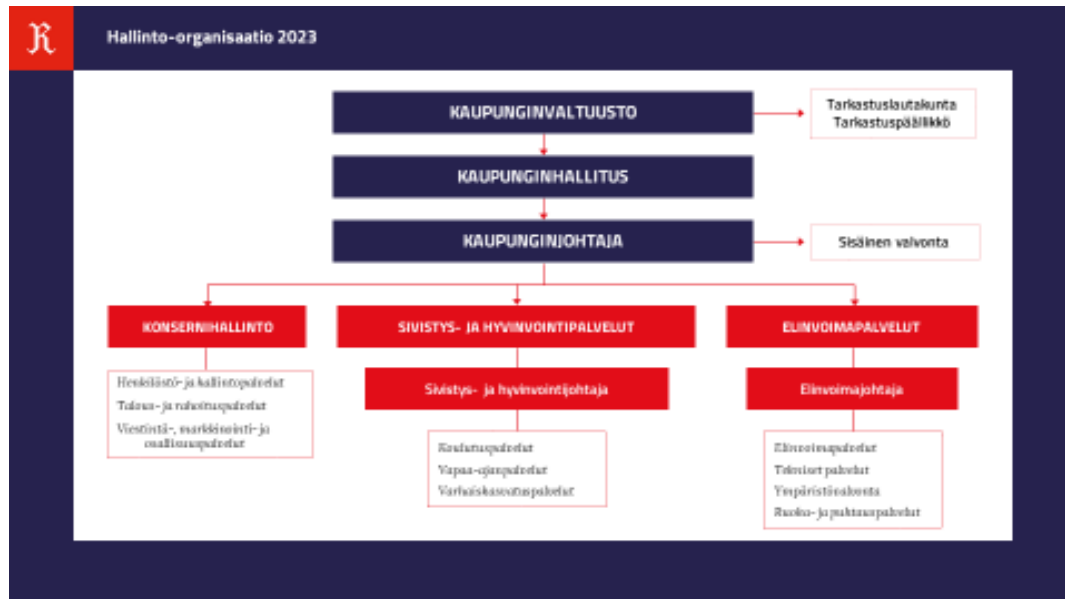
- jatkettiin identiteetin - käyttövaltuushallinnan (IDM) kehittämistä ja käyttöönottoa
- jatkettiin kokonaisarkkitehtuurin mallintamista
- laajennettiin sähköisen arkiston käyttöä
- otettiin käyttöön sähköisiä ilmoituskanavia, kuten Whistleblowing ja tietoturvapöytäkirjojen ilmoituskanava sekä kanava varhaiskasvatukseen kohdistuvan epäkohdan tai epäkohdan uhasta ilmoittamiseen
- otettiin käyttöön uusia sähköisiä asiointipalveluita
- arvioitiin nykyisiä viestintä- ja kollaboraatoratkaisuja
- valmisteltiin uuden kuntatietojärjestelmän hankintaa
- kehitettiin työvuorosunnittelua ja työajanseurantaa

2 Tietosuoja ja tietoturvallisuuden toteuttaminen

2.1. Kaupungin hallinnollinen organisaatio

Kaupungin hallinto-organisaation muodostavat: konsernihallinto, elinvoimapalvelut, tekniset palvelut- ja sivistys- ja hyvinvointipalvelut toimialat.

Hallintosäännön 22 §:ssä määritellyt toimialat voivat palveluiden tuottamiseksi jakaantua tarkoitustaan vastaaviin palvelualueisiin, jotka voivat edelleen jakaantua tarkoitustaan vastaaviin yksiköihin.



2.2. Tietohallinnon organisointi

Kaupungissa on keskitetty tietohallinto, jonka tehtävänä on johtaa kaupungin tietohallintoa ja ICT-kokonaisarkkitehtuuria. Tietohallinto- ja ICT -toimintoihin käytettävien tietohallinnon henkilöresurssien, hankkeiden, investointien, määrärahojen ja sopimusten ohjauksesta vastaa tietohallintojohtaja.

Tietohallintoyksikön toiminta perustuu kaupunkistrategiaan, talousarvion täytäntöönpano-ohjeisiin, palvelualueiden ja toimintayksiköiden kanssa sovittuun asiakkuuden hoitomalliin ja tietohallintoyksikön vuosikelloon. Yksikössä toimii tietohallintojohtaja ja kuusi tietohallintoasiantuntijaa. Kaupungin ICT-palveluita ja niihin liittyviä projekteja ja hankintoja koordinoi kaupungin tietohallinto.

2.3. Tietoturvan ja tietosuojaorganisointi

Kokonaisvastuu tietoturvan ja tietosuoja toteutumisesta on kaupunginhallituksella ja kaupunginjohtajalla. Kaupungin johdon vastuulla on huolehtia tietoturva- ja tietosuojatyön riittävästä resursoinnista.

Tietohallintojohtaja vastaa kaupungin teknisen ja hallinnollisen tietoturvan järjestämisestä, kehittämisestä ja seurannasta.

Toimialat (sisältäen palvelualueet, yksiköt), liikelaitokset ja tytäryhtiöt vastaavat tietoturvan ja tietosuojan toteutumisesta omassa toiminnassaan ja ostopalveluissaan.

Tietosuojavastaava toimii kaupunkiorganisaation tukena ja antaa neuvoa ja ohjausta tietosuojan toteuttamisesta.

Riskienhallintapäällikkö koordinoi kaupunkikonsernin varautumista ja riskienhallintaa.

Turvallisuusasiantuntija neuvoo ja ohjaa henkilöstöä turvallisuuteen ja varautumiseen liittyvissä asioissa.

Tietoturva- ja tietosuojatyöryhmä seuraa tietoturvallisuuden ja tietosuojan yleistä kehittymistä, uhkia ja riskejä sekä niiden toteutumista kaupungissa.

Tietosuojan ja tietoturvan yhdyshenkilö tukee toimialakohtaista tietoturva- ja tietosuojakäytäntöjen jalkautumista ja ajantasaisen tietoturva- ja tietosuojatietoisuuden ylläpitämistä työntekijöille.

2.4. Tekniset ja organisatoriset toimenpiteet

Tietoturvaan ja tietosuojaan liittyviä riskejä pienennetään mm. seuraavilla hallintakeinoilla:

Henkilöstön käytössä on:

- Sähköinen tietoturvallisuuden ja tietosuojan oppimisympäristö
- Henkilöstön tietoturva- ja tietosuojaopas
- Kirjallinen tietoturva- ja tietosuojapolitiikka
- Turvaposti
- Sähköinen palvelu tietoturvapoikkeamien ilmoittamiseen
- Turvatulostus
- Intranet erilaisille käytännön ohjeille
- Kaksi- tai monivaiheisen tunnistautuminen (ei vielä kaikilla)
- Häiriötilanteiden toimintakortit, tilanpäiväkirjat

Muita hallintakeinoja:

- Turvallinen DA-etäyhteyseratkaisu kaupungin verkkoon
- Kannettavien työasemien kiintolevyt on kryptattu
- Älypuhelimissa on käytössä laitehallinta (lukituskoodi, sähköpostitili voidaan poistaa etänä, sovellusten jakelu keskitetysti etänä)
- Tietoturvallisuuden ja tietosuojan osalta palvelusopimuksissa käytetään kaupungin omia vakioituja liitteitä
- Keskitetty IDM-ratkaisu (Identity Management), jolla hallitaan käyttövaltuuksia/käyttöoikeuksia sekä niiden voimassaoloa
- Digiturvamalli.fi työkalu tiedonhallintalain vaatimusten täyttämiseksi

2.5. Riskienhallinta

Rovaniemen kaupungin riskienhallinta perustuu kaupunginvaltuuston 15.6.2015 hyväksymään riskienhallintapolitiikkaan ja kaupunginhallituksen 10.8.2015 hyväksymään riskienhallinnan yleisohjeeseen. Riskienhallintaa toteutetaan kaupunkikonsernin palvelutuotannon turvaamisen, hyvän hallinnon ja yleisen turvallisuuden varmistamiseksi.

Vuosittain laadittava riskienhallintaraportti on osa johdon raportointia ja sen tavoitteena on muodostaa kaupungin johdolle kokonaiskuva kaupunkikonsernin riskienhallinnasta, toimivuudesta ja riittävydestä sekä toiminnan turvaamisen jatkuvuudesta. Kaupunginhallitus käsittelee ja hyväksyy vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä esitettävän riskienhallintaraportin. Kaupunginhallitus ohjaa riskienhallintapolitiikan toimeenpanoa ja valvoo sen riittävyttä ja tehokkuutta.

Vuoden 2023 riskienhallintaraportti on koottu kaupungin toimialojen ja yhtiöiden kuluneen vuoden aikana raportoimista riskeistä. Merkittävimmät toimintakauden 2023 aikana toteutuneet riskit on kerätty pääasiakirjan (ei julkisiksi) liitteiksi. Riskienhallintaraportin ja riskienhallintasuunnitelman ohjeita on tarkennettu vuoden 2023 aikana ja uudistunut riskienhallinnan ohje viedään kaupunginvaltuuston käsitelyyn alkuvuodesta 2024.

Viimeaikainen Euroopan geopoliittisen tilanteen muuttuminen on muodostanut enenevässä määrin epävarmuus ja riskitekijöitä myös tietohallinnolle. Tietohallinnon tulee näiltä osin edelleen tarkentaa varautumistaan erilaisiin tilanteisiin ja skenaarioihin liittyen. Varautumissuunnittelu vaatii ICT-palveluihin liittyvien uhkarvioiden tuntemusta eli sitä, millaisiin häiriötilanteisiin kaupungissa varaudutaan. Häiriötilanne on uhka tai tapahtuma, joka voi koskettaa sekä kaupungin työntekijöitä että kuntalaisille tarjottavia palveluita. Ongelmia syntyy tai erilaisia skenaarioita voi pahentaa, mikäli esimerkiksi puhelin- sähkö- tai tietoliikenneverkkoihin kohdentuu häiriöitä.

Tietohallinnon riskienhallintasuunnitelmassa on arvioitu keskeisimmät riskit, niiden toteutumisen todennäköisyys, vaikutukset, vakavuus ja toimenpiteet riskien pienentämiseksi.

Tietosuojaan riskienhallinnan on oltava osa organisaation toimintaa, hallittua ja jatkuvaa, muuten tietosuojajauhkien hallinta ei pysy uusien, koko ajan lisääntyvien uhkien tasolla. Tietoturvan riskienhallinta liittyy oleellisesti tietosuojaan riskienhallintaan, joten riskienhallinta on oltava kunnossa, jos halutaan saavuttaa hyvä tietosuojataso organisaatiossa. Tietosuoja-asetuksen velvoitteet ja asianmukaiset suojaustoimet on suhteutettava henkilötietojen käsittelystä rekisteröidyn oikeuksille ja vapauksille aiheutuvaan riskiin. Rekisterinpitäjän on tehtävä perusteellinen arvio henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä riskeistä, jotta rekisterinpitäjä voi toteuttaa asetuksen sisäänrakennettua ja oletusarvoista tietosuoja-asetusta ja muita asetuksessa säädettyjä velvollisuuksia.

Tietosuojaan vaikutustenarviointi auttaa noudattamaan asetuksen vaatimuksia ja edesauttaa osoitusvelvollisuuden toteutumista. Vaikutustenarviointi on tehtävä, jos

käsittely todennäköisesti aiheuttaa korkean riskin henkilötietojen suojalle. Rovaniemen kaupungilla on oma ohjeistus vaikutustenarvioinnin tekemiseen.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta päivittäisessä toiminnassa toteutuvat:

- esihenkilöiden ja henkilöstön suorittamana riskien tunnistamisena ja arviointina
- riskien hallintatoimenpiteiden toteuttamisena ja valvontana
- valtuuksien, päätösten ja ohjeiden noudattamisena
- prosessien ja tietojärjestelmien kontrolleina

2.6. Tarkastukset

Kaupungissa tehdään tietojärjestelmiin ja prosesseihin liittyviä sisäisiä ja ulkoisia tarkastuksia. Sisäisiä tarkastuksia suorittaa sisäinen tarkastaja ja tietosuojan osalta tietosuojavastaava valvoo organisaation toimintaa. Ulkoisia tarkastuksia tekevät kaupungin tilintarkastajat. Tietohallintopalvelut tilaavat tietojärjestelmiä koskevia teknisiä tarkastuksia ulkopuolisilta asiantuntijoilta.

2.7. Tietoturvapoikkeaminen käsittely

Tietoturvapoikkeamien käsittelyyn ja hallintaan on luotu prosessi. Poikkeamat ilmoitettiin vuonna 2022 forms-lomakkeella, Haipro-järjestelmällä sekä turvasähköpostilla. Ilmoituksia voi tulla myös puhelimitse tai tavallisella sähköpostilla. Vuoden 2023 alussa otettiin käyttöön ilmoittamiseen tarkoitettu sähköinen palvelu poikkeamien käsittelyn helpottamiseksi ja kokonaistilanteen seuraamiseksi. Ilmoitukset käsitellään ja ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin niiden edellyttämällä tavalla.

3 Tiedonhallinta, tietovarannot ja tietovirrat

3.1. Tiedonhallinnan organisointi

Viranomaisorganisaatioiden tiedonhallintaa säätelevät tiedonhallinnan yleislait ja toimialakohtaiset erityislait. Keskeisiä tiedonhallintaan vaikuttavia yleislakeja ovat tiedonhallintalaki, arkistolaki, Euroopan unionin yleinen tietosuojasetus, tietosuojalaki, julkisuuslaki, digipalvelulaki ja sähköinen asiointilaki.

Tiedonhallinnalla tarkoitetaan viranomaisorganisaatioissa tehtävien hoitoon tai muun toiminnan tarpeisiin perustuvia toimia ja tietoturvaluustoimenpiteitä tietoa-aineistojen, niiden käsittelyvaiheiden ja niiden sisältämien tietojen hallinnoimiseksi riippumatta tietoa-aineistojen tallentamistavasta ja muista käsittelytavoista. Tiedonhallinnan kohteena ovat asiakirjat, niiden sisältämät tiedot ja muut vastaavat tiedot, kuten tietokantojen sisältämät tietueet, jotka eivät itsessään muodosta asiakirjoja.

Kaupungin tiedonhallinnan ohjausta hoitavat tiedonhallintapalvelut ja tietohallintapalvelut. Tietohallintapalveluiden vastuualueella on tietojärjestelmien ja tietoturvallisuuden ohjaus. Tiedonhallintapalveluiden vastuualueella on asianhallinnan, asiakirjahallinnon ja arkistotoimen ohjaus.

Tiedonhallintapalvelut-tiimi sijoittuu organisaatiossa hallintopalvelut-yksikön alaisuuteen osana Tiedonhallinta- ja asiointipalveluja. Tiedonhallintapalvelut huolehtii kaupungin kirjaamo- ja arkistopalveluista ja sen henkilöstö työskentelee kaupungin kirjaamossa ja kaupunginarkistossa.

3.2. Tiedonhallinnan ohjaus

Kaupungin tiedonhallintaa ohjataan määräyksillä, ohjeilla ja kuvauksilla.

Tiedonhallintalain edellyttämän tiedonhallintamallin koostamiseksi otettiin käyttöön Digi-turvamalli-järjestelmä vuonna 2021. Järjestelmään kuvataan kaupungin tiedonhallintamalli, asiakirjajulkisuuskuvaus sekä kerätään keskeiset tietoturva- ja tietosuojaa koskevat prosessit ja asiakirjat. Asiakirjajulkisuuskuvaus on julkaistu kaupungin verkkosivuilla vuonna 2022, mutta vaatii säännöllistä päivittämistä.

3.3. Tiedon elinkaaren hallinta

Tiedon elinkaari ja tietoaineistojen säilytysajat on määritelty tehtäväkohtaisesti ja niiden sisältämän tiedon mukaan. Tiedon säilyttämisestä ja arkistoinnista sekä asiakirjahallinnon vastuista on laadittu kaupungin asiakirjahallinnon ja arkistotoimen toimintaohje vuonna 2016.

Asianhallintajärjestelmässä olevien tietojen elinkaarta ohjaa tiedonohjaussuunnitelma, johon on määritelty asioiden, käsittelyvaiheiden ja asiakirjojen elinkaarta ohjaavia metatietoja, kuten säilytysaikatiedot ja säilytysajan laskentaperusteet. Tiedon-ohjaussuunnitelman runkona toimii kaupungin tehtäväluokitus, johon on määritelty Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen pohjalta kaupungin tehtävät. Vuoden 2023 aikana tiedonohjaussuunnitelmaan päivitettiin tehtäväluokkien nimikkeet. Tehtäväluokkien nimikkeiden on tarkoitus toimia jatkossa tiedonhallintamallin ja kokonaisarkkitehtuurikuvauksen toimintaprosesseja kuvaavina nimikkeinä, jotta tiedonhallinnan kuvauksissa käytettäisiin yhdenmukaisia luokituksia. Tiedon-ohjaussuunnitelmaa päivitettiin vuonna 2023 hankkeiden, tietopalvelun ja eläin-suojelun tehtäväluokkien osalta.

Tietojen säilytysajat ja -tavat merkitään kaupungin arkistonmuodostussuunnitelmaan. Koko kaupungin arkistonmuodostussuunnitelma on päivitetty kokonaisuudessaan vuonna 2016. Vuonna 2023 arkistonmuodostussuunnitelmaa päivitettiin hankkeiden, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen asiakirjojen osalta. Arkistonmuodostussuunnitelmalla ei voida ohjata tietojärjestelmissä olevien tietojen elinkaarta teknisesti. Elinkaaren vaiheiden hallinta ja tietojen tuhoaminen tietojärjestelmistä on riippuvainen tietojärjestelmien toiminnoista.

Tiedon elinkaari ja tiedonhallinnan kokonaiskuvaus täsmentyvät laadittavassa tiedonhallintamallissa.

3.4. Tietovarannot

Tietovarantojen kartoitus on aloitettu ja se jatkuu tiedonhallintalain velvoitteiden eteenpäin viemisessä.

Tiedonhallintamallityön yhteydessä tunnistettiin 40 tietovarantoa vuonna 2022. Näistä tietovarannoista 12 siirtyi kaupungin tietovarannoista Lapin hyvinvointialueen tietovarannoiksi sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä vuoden 2023 alussa.

Kaupungilla on siten vuoden 2023 alusta alkaen ollut 28 tunnistettua tietovarantoa. Tietovarantojen jaottelua ja nimikkeitä tarkastellaan vuoden 2024 aikana ja niihin tehdään tarvittaessa muutoksia.

3.5. Asianhallinta ja sähköinen asiointi

Asiarekisteröintiä toteutetaan kaupungilla pääasiassa asianhallintajärjestelmässä. Asianhallinnan tarkoituksena on hallita ja seurata viranomaisen käsiteltäväksi saapuneita ja otettuja asioita sekä niiden käsittelyvaiheita ja niihin liittyviä asiakirjoja.

Asianhallintaan liittyvänä uudistuksena vuonna 2023 siirryttiin kaupungin toimielinten pöytäkirjojen sähköiseen allekirjoittamiseen.

Asianhallintajärjestelmäkokonaisuuteen kuuluva sähköisen asiointipalvelun käyttöä laajennettiin ottamalla käyttöön sisäinen palvelulomake kaupungin toiminnaksi siirtyneen palkanlaskennan tarpeeseen sekä asiointilomakkeita eri tietopyyntötilanteita varten. Aiemmin on toteutettu muun muassa kaupungin avustushakemusten sähköisiä asiointipalveluita.

3.6. Asiakirjahallinto ja arkistotoimi

Sähköinen arkisto on otettu käyttöön, ja sinne on viety käytöstä poistuneen asianhallintajärjestelmän aineisto sekä rakennettu rajapinta tällä hetkellä käytössä olevaan asianhallintajärjestelmään. Sähköisen arkiston käyttöönottoa laajennetaan asteittain muihin järjestelmiin ja tietoaisteihin.

Vuoden 2023 aikana sähköiseen arkistoon tehtiin rajapinnat palkanlaskennan järjestelmästä sekä oppilas- ja opiskelijahallinnon järjestelmästä. Tietojen siirrot aloitettiin palkanlaskennan järjestelmästä jo kyseisen vuoden aikana.

Kaupunginarkistossa on valmisteltu sosiaali- ja terveydenhuollon tietoaisteja valmiiksi tietoaisteiston siirtoja varten Lapin hyvinvointialueelle. Lapin hyvinvointialueen kanssa on tehty kaksi väliaikaista tietojen käyttösopimusta tietojärjestelmissä olevien tietojen käsittelystä. Aloite varsinaisten tietoaisteistojen siirtosopimusten tekemiseksi on hyvinvointialueella, jonka on tarkoitus aloittaa sopimusneuvottelut vuoden 2024 aikana.

4 Lainsäädäntö ja linjaukset

4.1. Lainsäädäntö

Julkishallinnon organisaatiot noudattavat Suomen ja EU:n lainsäädäntöä. Kuntia ohjaavat muun muassa kuntalaki, hallintolaki, julkisuuslaki, tietosuoja-asetus, tietosuojalaki, arkistolaki sekä lukuiset muut yleis- ja erityislait. Lisäksi sisäisillä ja ulkoisilla rahoittajilla (projektit, hankkeet) on omat ohjeistuksensa henkilötietojen käsittelystä, säilyttämisestä ja arkistoinnista. Tämän lisäksi Rovaniemen kaupungilla on omia käytännesääntöjä ja ohjeistuksia. Kaupungilla on myös omavalvontaa sekä virallisempia auditointeja.

4.2. Poliitikat ja kaupungin säännöstö

Rovaniemen kaupungin tietoturva- ja tietosuojapolitiikan hyväksyy kaupunginhallitus. Edellinen tietoturva- ja tietosuojapolitiikka on hyväksytty 7.10.2019. Tietoturva- ja tietosuojapolitiikan päivistytyö on aloitettu vuoden 2023 aikana ja se tulee päätöksentekoon vuoden 2024 aikana.

Rovaniemen kaupungin hallintosäännössä on oma erillinen luku tiedonhallinnan ja asiakirjahallinnon järjestämisestä.

Asiakirjahallinnosta ja arkistotoimesta on määrätty ja ohjeistettu kaupunginhallituksen 26.11.2016 § 477 hyväksymässä asiakirjahallinnon ja arkistotoimen toimintaohjeessa. Arkistonmuodostuksen rakenteesta kaupunginhallitus on päättänyt päätöksellään 28.11.2016 § 476.

5 Koulutus, ohjeistus ja harjoitukset

5.1. Koulutus

Rovaniemen kaupungilla on käytössä sähköinen tietoturvan ja tietosuojan oppimisympäristö, jossa jokaisen kaupungin viranhaltijan, työntekijän ja luottamushenkilön tulee suorittaa hyväksytysti koulutus kolmen (3) vuoden välein. Tämän lisäksi on järjestetty tietoturva- ja tietosuoja-aiheisia koulutuksia mm. esihenkilöille, työyhteisölle, henkilöstölle sekä luottamushenkilöille sekä osallistuttu vuosittain valtakunnalliseen digiturvaviikkoon.

5.2. Ohjeistus

Kaupungin Intranetissä on julkaistu sekä esihenkilön että työntekijän muistilistat, joihin on koottu tärkeimmät asiat palvelussuhteen alkua, päättymistä tai muuta muutostilannetta varten. Näitä ovat esimerkiksi työvälineiden ja tunnusten tilaaminen (ja palauttaminen), tietoturva- ja tietosuojakoulutus, kulkuoikeudet / avaimet sekä työajanseurantaan liittyvät asiat.

Kaupungin intranet sivuilla oleva tietopankki sisältää keskeiset tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvät ohjeistukset. Ohjeita tarkastellaan vuosittain ja päivitetään tarvittaessa.

Kaikissa hankinnoissa käytetään ensisijaisesti kaupungin omia sopimusmalleja ja kulloinkin voimassa olevia julkishallintoon soveltuvia yleisiä ehtoja. ICT-hankinnoissa sovelletaan tarvittavilta osin JIT-ehtoja. Mikäli toimittaja käsittelee kaupungin salassa pidettävää tietoa, edellytetään erillisen käyttö- ja salassapitosopimuksen tekemistä. Mikäli toimittaja käsittelee henkilötietoja kaupungin puolesta tai lukuun, sopimukseen tulee liitteeksi Rovaniemen kaupungin laatimat erityisehdot.

5.3. Harjoitukset

Digi- ja väestötietovirasto toteuttaa vuosittain TAISTO-harjoituksen, jossa häiriö- ja poikkeamatilanteissa toimimista harjoitellaan kuvitteellisten häiriötilanteiden kautta. Harjoituksen avulla reagointi häiriötilanteissa voidaan hoitaa tositilanteessa hallitummin, jolloin toipuminen on nopeampaa ja harjoituksessa tehtyjen havaintojen pohjalta suunnitellaan tarvittavia kehittämistoimenpiteitä. Vuoden 2022 TAISTO-harjoitus oli järjestyksessään viides, johon Rovaniemen kaupunki osallistui. Harjoitukset ovat avoimia ja maksuttomia kaikille julkisen hallinnon organisaatioille ja niiden sidosryhmille. Rovaniemen kaupunki osallistui TAISTO22-harjoitukseen 3.11.2022.

Harjoitustoiminnan tavoitteet:

- kaupungin johto tunnistaa kyberturvallisuusuhat sekä osaa varautua niihin
- selvittää millä tavalla ja missä vaiheessa kaupungin valmiusorganisaatio lähete toimimaan häiriötilanteessa

- kaupungin varautumisen ja valmiussuunnitelmien kehittäminen
- valmiuksien parantaminen uudelaissa häiriötilanteissa
- kaupungin, sen sidosryhmien ja toimijoiden välisen yhteistoiminnan edistäminen
- tunnistaa eri toimijoiden kannalta kriittisiä toimintoja ja järjestelmiä sekä niiden haavoittuvuuksia uhkamallien mukaisissa tilanteissa

6 Rekisteröidyn oikeuksien toteutuminen

6.1. Tietosuoja koskevat periaatteet

Jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan. Tietosuoja on perusoikeus, jonka tarkoituksena on turvata rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien toteutuminen henkilötietojen käsittelyssä.

Tietosuojaperiaatteiden mukaan henkilötietoja on käsiteltävä lainmukaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi. Henkilötietoja on kerättävä ja käsiteltävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten. Henkilötietoja on kerättävä vain tarpeellinen määrä henkilötietojen käsittelyn tarkoitukseen nähden. Henkilötiedot on päivitettävä aina tarvittaessa. Tämä tarkoittaa sitä, että epätarkat ja virheelliset henkilötiedot on poistettava tai oikaistava viipymättä. Henkilötietoja on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Lisäksi henkilötietoja on käsiteltävä luottamuksellisesti ja turvallisesti.

6.2. Rekisteröityjen informointi asiointipalveluissa

Kuntalaisten informointiin tarkoitetut julkiset tietosuojaselosteet löytyvät kaupungin verkkosivuilta. Kaupungin intranet sivuilta löytyvät työntekijöiden henkilötietoja sisältävät tietosuojaselosteet.

6.3. Selosteet ja niiden ajantasaisuus

Rovaniemen kaupungilla on käytössä yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimukset tietosuojaselostepohja, jonka sisällöstä vastaa rekisterinpitäjä tai hänen nimeämänsä vastuhenkilö. Selosteita on päivitetty vuoden 2022 aikana yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimusten mukaisiksi.

7 Arviointi, kehittäminen ja tiedon hyödyntäminen

7.1. Arviointi

Osana tietotilinpäätöstä laadittiin vuonna 2022 kysely tietosuojan ja tietoturvan yhdyshenkilöille, jossa heidän tuli arvioida tietoturvan ja tietosuojan tilaa omilla vastualueillaan. Vastauksista voitiin päätellä, että palvelualueilla on tehty useita käytännön toimia tietoturvan ja tietosuojan edistämiseksi. Tietoturva ja tietosuoja on huomioitu osalla palvelualueista jo perehdytyksessä. Lisäksi tietoturvaa ja tietosuoja on pidetty esillä henkilöstön omissa kokouksissa ja tietosuojan yhdyshenkilöt ovat pyrkinet lisäämään käytännön tietoisuutta vastualueillaan. Yksiköt ovat päivittäneet tietosuojaselosteita ja tietosuoja on huomioitu palveluntuottajien kanssa tehdyissä sopimuksissa.

Palvelualueilla toivottiin lisää koulutusta ja ohjausta, jotta jokainen tiedostaa tietoturvan ja tietosuojan merkityksen omassa työssään. Henkilöstön perehdytys, sitoutuminen uusiin käytäntöihin, tiedonhallinta ja ymmärrys sekä asenne tietosuojan velvoitteita kohtaan koettiin osin puutteelliseksi. Lisäksi monitoimijaisessa yhteisössä jokaisen toimijan on erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, missä tilanteessa asiakkaan asioista voi puhua.

Sisäinen tarkastaja arvioi kaupungin tietoturvan ja tietosuojan tilaa haastatteleamalla keskeisiä toimijoita vuoden 2022 lopulla. Raportista voidaan todeta, että keskeiset tietoturva- ja tietosuojaperiaatteet on määritelty ja kaupungilla on ajantasainen ohjeistus tietoturvan ja tietosuojan toteuttamiseen. Tietoisuus oman toiminnan merkityksestä näkyy käytännön toiminnassa. Henkilöstö tunnistaa entistä paremmin tietoturvapoikkeamat ja osaa toimia niiden suhteen. Tietojärjestelmiin tehdään auditointeja ja keskeisellä palveluntuottajalla on käytössä automaattinen järjestelmä poikkeamien seurantaan. Eri palveluntuottajat vastaavat yleensä omien järjestelmien ja sovelluksensa tietoturvapoikkeamien seurannasta ja valvonnasta.

Raportissa todetaan, että tekninen tietoturva on keskeisessä asemassa tietosuojassa ja ihminen on usein prosessin heikoin lenkki. Kaupunki panostaa henkilöstön kouluttamiseen ja ohjeistamiseen. Valvonnan kontrollina toimivat koulutukset ja keskustelut. Henkilöstö suorittaa koulutuksen kolmen vuoden välein, mutta koulutuksessa saadun tiedon jalkauttaminen käytäntöön vie aikaa.

Edellä mainittujen arviointien perusteella, voidaan todeta, että Rovaniemen kaupungin henkilöstön tietosuoja- ja tietoturvatietoisuus on edistynyt tietosuoja-asetuksen voimaantulon jälkeen. Se on haastanut tarkastelemaan olemassa olevia käytäntöjä ja päivittämään ohjeita, mutta myös tuonut uusia näkökulmia henkilötietojen käsittelyyn. Henkilöstön tietoisuus tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvistä vaatimuksista on lisääntynyt ja asenne muuttunut myönteisemmäksi.

7.2. Tiedonhallinta ja kokonaisarkkitehtuurityö, tiedon hyödyntämisen kehittäminen

Tietohallintopalvelut on aloittanut vuonna 2023 kaupungin kokonaisarkkitehtuurikuvauksen laatimisen ja työtä jatketaan vuonna 2024. Tiedonhallintamalli ja kokonaisarkkitehtuurikuvaus ovat luonteeltaan samankaltaisia ja niillä on samoja päämääriä. Tiedonhallintamalli on lakisääteinen kuvaus, johon kuvataan tiedot toimintaprosesseista, tietovarannoista, tietojärjestelmistä ja tietoturvaluustoimenpiteistä. Kokonaisarkkitehtuuri on kuvauksena laajempi ja sisältää myös tietojärjestelmäarkkitehtuurin ja teknologioiden yksityiskohtaisempia kuvauksia. Tiedonhallintopalvelut ja tietohallintopalvelut selvittävät vuoden 2024 aikana, voidaanko kuvaukset yhdistää tulevaisuudessa.

Tiedonhallintamallin ja kokonaisarkkitehtuurikuvauksen suunnitteluun ja ylläpitoon ei ole tarpeeksi resursseja, joka on huomattava riski kuvausten ylläpidolle ja ajantasaisuudelle.

Vuoden 2023 aikana alettiin valmistella uutta Rovaniemen digiohjelmää 2023 - 2026, jossa on määritelty keskeisimmät kehittämistoimet tuleville vuosille. Kun Digiohjelman kokonaisuuksia kehitetään ja uudistetaan, edellyttää se jatkuvaa arviointia myös tietoturva- ja tietosuojariskien näkökulmasta. Tietoturvallisuus ja tietosuoja korostuvat esim. hankinnoissa, joihin liittyy sähköistä tiedonsiirtoa, käyttäjän tietojen tallentamista sähköisiin välineisiin, tai muuta tiedon käsittelyä sähköisillä välineillä. Erityi-

sesti, jos käsitellään salassa pidettävää tai ei julkista tietoa. Panostamalla arviointiin, voidaan kaupungin digitaalisia palveluita käyttää turvallisesti.

Tiedolla johtamisen merkitys korostuu kun organisaatioilla on paineita tehostaa toimintaa ja saada säästöjä. Kaupungilla on selvitelty erilaisia vaihtoehtoja tiedolla johtamiseen, ja ulkopuolisen konsultin johdolla on valmisteltu tiekarttaa.

Kajaanin Ammattikorkeakoulussa ylempää AMK-tutkintoa suorittava opiskelija tekee Rovaniemen kaupungille tiedolla johtamisesta opinnäytetyötä. Opinnäytetyö on valmistunut.

7.3. Tietojärjestelmien kehittäminen, hankinta ja ylläpito

Kaupungissa on keskitetty tietohallinto, jonka tehtävänä on johtaa tietohallintoa ja ICT-kokonaisarkkitehtuuria. Tietohallinto- ja ICT -toimintoihin käytettävien tietohallinnon henkilöresurssien, hankkeiden, investointien, määrärahojen ja sopimusten ohjauksesta vastaa tietohallintojohtaja.

Tietojärjestelmät pyritään hankkimaan palveluna. Hankinnoissa tulee ottaa huomioon riittävät taloudelliset- sekä henkilöresurssit hankinnan määrittelyvaiheessa, jolla varmistetaan kaupungin vaatimuksia vastaava hankinta ja sujuva käyttöönotto. Tietojärjestelmälle tai palvelulle tulee nimetä aina omistaja/vastuutaho, jolla on kokonaisvaltainen vastuu kehittämisestä. Tietoturvallisuuden ja tietosuojan osalta uusissa sopimuksissa käytetään vakioituja liitteitä. Korkeariskisissä henkilötietoja sisältävissä hankinnoissa tehdään vaikutustenarviointi. IT-omaisuus on kirjattu konfiguraationhallintajärjestelmään ja leasing-sopimuksiin. Asennus- ja poistoprosessit on kuvattu.

7.4. Tietoturvallisuuden ja tietosuojan kehittäminen

Tietosuojan ja tietoturvan yhdyshenkilöt on nimetty palvelualue- tai yksikkökohtaisesti, joka osaltaan tukee tietoturva- ja tietosuojakäytäntöjen jalkautumista ja ajantasaisten tietosuojatietoisuuden ylläpitämistä työntekijöille. Tietosuojan ja tietoturvan yhdyshenkilö koordinoi ja seuraa tietosuojan ja tietoturvan toteutumista sekä kehittää ja lisää tietosuoja- ja tietoturvatietoisuutta edustamallaan alueella. Yhdyshenkilöt ovat motivoituneita ja kiinnostuneita tietoturvan ja tietosuojan kehittämisestä.

Digitaalisuuden myötä uhkakuvat kaupunkia kohtaan muuttuvat, jonka vuoksi työntekijöiden jatkuva koulutus on erityisen tärkeää. Julkisuudessa on tiedossa, että kyberturvallisuuden uhkakuvat toteutuvat ennakoituvalla tavalla. Edelleen kaupungin ICT-ympäristö on monimutkaisempi kuin koskaan. Tämä vaatii johdolta ja työntekijöiltä ymmärrystä tietoturva- ja tietosuojasta ja niihin varautumisista. Koulutus on tärkein asia, jolla voidaan estää uhkia, mutta parantaa myös osaamista, jos uhkat toteutuvat.

Tietoturvaan tai -suojaan liittyviä riskejä tai uhkia ei aina osata konkreettisesti yksilöidä. Tämä vaatisi mahdollisesti parempaa ymmärrystä, eli koulutusta kyberturvallisuuden toimintaympäristöstä ja siinä tapahtuvista muutoksista. Viime vuosien Tais-to-kyberturvallisuusharjoitukset (2018-2022) ja 2018 voimaan astunut EU:n tietosuoja-asetus on herättänyt organisaation eri toimialat kehittämään omaa ennalta ehkäiseviä toimintojaan vastaamaan kyberturvallisuuden poikkeamiin. Myös uusi tiedonhallintalaki on edesauttanut organisaatiota siirtämään riskienhallinnan painopistettä raportoinnista tulevan toiminnan suunnitteluun ja vastuiden selkeämpään jakamiseen.

8 Seuranta ja mittarit

8.1. Toimintaympäristö

Kaupungilla on sekä kaupungin hallintoverkko, että erillinen opetukseen ja asiakkaiden käyttöön tarkoitettu verkko. Koulujen henkilöstöllä on tunnukset molempiin verkkoihin. Kaupungin perus ICT-palvelut sekä käyttö- ja sovelluspalvelut on pääosin ulkoistettu, lukuun ottamatta mobiililaitteita.

Tunnusluku	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Toteuma 2023
Työasemien lkm, henkilökunta	1860	1819	878
Käyttäjien lkm, (AD-tunnuksia)	3477	3460	2586
Työasemien lkm, opetus ja muut (sis. Chromebook, iPad, Mac -laitteet)	5098	5942	5840
Matkapuhelinten lkm (keskitetty hallinta)	2570	2766	1462
Turvapostin käyttäjät, lkm	871	1145	496
Tietohallinnon henkilöstö, htv	7	7	7
Tietoturva ja tietosuojahenkilöstö, htv	2,25	1,25	1,25
Palvelupyyntöjen lkm (ServiceDesk)	5483	5667	2149
Häiriöilmoitusten lukumäärä (ServiceDesk)	1727	2341	1315

8.2. Tietovarannot

Tunnusluku	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Toteuma 2023
Tietovarantojen lkm	40	40	28
Tietojärjestelmien lkm	161	171	180
Tietosuojaselosteiden lkm	40	34	38

8.3. Riskit, vaikutustenarvioinnit ja turvallisuusselvitykset

Tunnusluku	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Toteuma 2023
Rekistereiden tietosuojaa koskevien vaikutustenarviointien (DPIA) lkm	8	3	6
Turvallisuusselvitykset	0	0	0

8.4. Tietopyynnöt ja rekisteröityjen oikeuksien käyttö

Tunnusluku	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Toteuma 2023
Julkisuuslain mukaiset tietopyynnöt, lkm	221	235	368
Julkisuuslain mukaiset tietopyynnöt (rakenusvalvonnan arkisto), noin lkm	~360	~360	~360
Rekisteritietojen tarkistuspyynnöt, lkm	79	53	3
Henkilötietojen korjaus- ja poistopyynnöt (kirjaamon kautta tulleet), lkm	209	74	0
Käyttö- ja luovutuslokitietopyynnöt, lkm	16	18	0

8.5. Tietoturvapoikkeaminen käsittely

Tunnusluku	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Toteuma 2023
Tieturvapoikkeamailmoitukset, lkm	140	76	25
Valvontaviranomaiselle (Tietosuojavaltuutettu) ilmoitettujen tietoturvaloukkausten lkm	4	5	1
Tietoturvaloukkausten lkm, joissa ilmoitus rekisteröidyille	1	3	0
Valvontaviranomaiselle (Traficom / Kyberturvallisuuskeskus) ilmoitettujen tietoturvaloukkausten lkm	0	0	1

8.6. Tarkastukset

Tunnusluku	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Toteuma 2023
Tietojärjestelmä- ja tietoturva-auditoinnit, sisäinen tarkastus lkm	0	1	0
Tietojärjestelmä- ja tietoturva-auditoinnit, ulkoinen tarkastus lkm	0	0	1

8.7. Tietoturva- ja tietosuojakoulutukset

Tunnusluku	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Toteuma 2023
Sähköinen tietoturva- ja tietosuojakoulutus, suoritusten lkm	786 *)	1891	423 *)

*) vain uusien työntekijöiden suoritukset

9 Todennetut merkittävimmät kehittämiskohteet tulevalle vuodelle

TE-palveluiden uudistus

Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirretään työ- ja elinkeinotoimistoilta kunnille 1.1.2025 alkaen. Uudistuksessa kunnille siirretään pääosa nykyisin TE-toimistojen vastuulla olevista henkilöasiakas- sekä työnantaja- ja yrityspalveluista. TE-palveluiden siirtyessä kuntiin myös TE-toimistojen henkilöstö siirtyy kuntien palvelukseen. Järjestämisvastuun siirrossa paikallistasolle on kyse hyvin mittavasta kokonaisuudesta ja muutoksesta, jossa kunnat vastaavat tulevien työllisyysalueiden valmistelusta. Kaupunki on aloittanut valmistelutyön, mutta odotettavissa on, että siirto aiheuttaa työtä ja kysymyksiä vastuunjaosta, toimintatavoissa, henkilökunnan kouluttamisessa ja käytettävien työkalujen valinnassa. Puutteet näissä voivat aiheuttaa uusia tietoturva- ja tietosuojariskejä, joita siirtymäaikana pyritään poistamaan.

Tiedolla johtaminen

Rovaniemen tiedolla johtamisen kypsyystasoa tulee edelleen nostaa tietojohdamisen kulttuuriin, työkalujen, resursoinnin ja toimintamallien yhteisen sopimisen kautta. Näiden avulla on tunnistettu soveltuvat tietolähteet ja mahdollistetaan niiden oikea ja ajantasainen hyödyntäminen palveluiden ja toimintojen kehittämisessä sekä päätöksenteon pohjana. Lisäksi päätöksenteon perusteita pystytään jakamaan avoimesti ja tehokkaasti kuntalaisille.

Sähköinen allekirjoitus

Sähköinen allekirjoitus on jo otettu käyttöön muun muassa viranhaltijapäätöksissä, toimielinten pöytäkirjoissa sekä hankintajärjestelmän kautta laadituissa asiakirjoissa. Opetustoimessa ollaan ottamassa käyttöön sähköistä allekirjoitusta koulutodistusten

osalta. Käytön laajentaminen muihin asiakirjoihin sujuvoittaa prosessia ja säästää kertyä niin tulostus- kuin postituskustannuksissa.

Tietohallintopalvelut on yhdessä tiedonhallintapäällikön kanssa selvittänyt järjestelmäriippumattomia sähköisen allekirjoituksen ratkaisuja. Ratkaisun hankinta sekä käyttöönotto parantavat kaupungin prosessien digiastetta. Käyttöönoton yhteydessä tulee laatia yhteiset periaatteet ja ohjeet kuinka palvelua käytetään, samalla tulee huomioida niiden säilytys.

Digiohjelma

Rovaniemen kaupunginvaltuustossa 23.5.2022 hyväksytyssä kaupunkistrategiassa 2030 on määritelty, että kaupunki hyödyntää ja tehostaa digitaalisuutta parantaakseen kuntalaisten arkea ja arjen työskentelyä koko kaupunkikonsernissa. Tämän toteuttamiseksi on laadittu uusi digiohjelma, Ohjelma on laadittu vuonna 2023 yhteistyössä Gofore Oy:n kanssa toimialojen yhteisten työpajojen ja johtoryhmältä saatujen evästysten pohjalta. Digiohjelmassa linjataan kaupungin yhteiset kehittämisen painopisteet ja niiden alla olevat konkreettiset toimenpiteet ja kehittämiskohteet. Ohjelman jalkauttamiseksi ja työn käynnistämiseksi on nimetty digiohjajausryhmä. Digiohjelma viedään päätöksentekoon vuonna 2024, jonka jälkeen ohjelmaan määritetyt toimenpiteet voidaan käynnistää.

Kuntatietojärjestelmä

Kaupungin nykyinen Trimble Locus kuntatietojärjestelmä (maankäyttö, rakennusvalvonta, kiinteistörekisteri, kiinteistökauppa, väestö, infraomaisuuden hallinta, karttapalvelut ja sähköiset lupapalvelut) on tullut elinkaarensa päähän ja tilalle kilpailutaan korvaava ratkaisu vuoden 2024 aikana.

Tietoturva- ja tietosuojatyön resursointi

Pilvipalveluiden käytön lisääntyminen, tekoälyn hyödyntäminen, kyberturvallisuuden lisääntyneet riskit, tuleva digilainsäädäntö mm. tiedon avaamiseen liittyvä regulaatio, NIS2 sekä muu kansallinen ja EU-lainsäädäntö asettavat kunnille merkittävää painetta tunnistaa, hallita ja ymmärtää edellä mainittuihin liittyvät tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvät ulottuvuudet. Lisäksi tuleva TE-uudistus lisää kuntien henkilötietojen käsittelyä merkittävästi ja vaikuttaa siten tietosuojatyön toteuttamiseen. Edellä kerrotut muutokset tulevat lisäämään resursoinnin tarvetta tietoturva- ja tietosuojatyössä.

Tietosuojan osalta resurssivajetta on vuoden 2023 aikana vaikeuttanut toisen tietosuojavastaavaan siirtyminen hyvinvointialueelle 1.1.2023, kokoaikaisen tietosuojavastaavan toimen täyttämättä jättäminen ja tehtävän osa-aikaistaminen. Tästä vähenyksestä johtuen tietosuojavastaavan työtehtävät tulevat keskittymään tietosuojavastaavan 39 artiklan mukaisiin lakisääteisiin tehtäviin ja kohdistuen pääosin valvontaan. Tietosuojavastaavan antaman ennakoivan neuvonnan vähentyminen voi vaikuttaa kaupungin tietosuojatasoon ja lisätä riskiä siihen että kaupungin tietosuojavoitteita jää täyttämättä.

Yleinen tietosuoja-asetus (EU 2016/67) edellyttää rekisterinpitäjää nimittämään tietosuojavastaavan, jonka asema ja tehtävät on kuvattu asetuksessa. Tietosuojavastaavan rooli on huolehtia rekisteröityjen oikeuksien toteutumisesta, kun taas tietoturvasuudesta vastaavan tehtävinä ovat tyypillisesti oman organisaation tietoturvasuus, sen kehittäminen ja seuranta.

Rovaniemen kaupungissa tietoturvasuuteen liittyviä tehtäviä hoidetaan pääsääntöisesti oman toimien ohessa, eikä tehtäviä ole varsinaisesti määritelty tehtäväkuvauksiin. Kuitenkin tiedonhallintalaissa on määritelty tietoturvasuussäännökset, joita tiedonhallintayksikössä on toteutettava tiedonhallintalain vaatimusten toteuttamiseksi. Yhtenäinen tietoturvasuustehtävien kuvaus tukee tiedonhallintalain vaatimusten toteutumisesta tiedonhallintayksiköissä ja siten edistää digitaalisen turvasuuden kehittymistä. Noudattamalla tiedonhallintalain vaatimuksia ja annettuja suosituksia tiedonhallintayksiköt voivat määritellä tietoturvasuustoiden toteuttamisen ja varmistua siitä, että roolikuvaus on tiedonhallintalain vaatimusten mukainen ja että tietoturvasuuden kehittämisen, toteutuksen, valvonnan ja raportoinnin vastuut on määritelty riittävän tarkasti.

Valtiovarainministeriön Haukka hankkeessa on tehty [selvitys organisaation tietoturvasuustehtävistä ja niiden organisoimisesta](#). Selvityksessä todetaan, että tällä hetkellä saatavilla ei ole laajasti yhteisesti hyväksyttyä tietoturvasuustaidon rooli- tai tehtäväkuvausta ja usein nämä toimivat oman toimensa ohella nimettynä tietoturvasuuden yhteyshenkilönä. Selvityksessä todetaan, että tietosuojavastaavan lakisääteisenä tehtävänä on valvoa rekisteröityjen oikeuksien toteutumisesta, kun taas tietoturvasuustaidon tehtävien toteuttamisen kautta kehitetään ja parannetaan tiedonhallintayksikön omaa tietoturvasuutta. Tietoturvasuustehtävien hoitamiselle tulisi määritellä selkeä mandaatti tehtävien hoitamiseksi, jotta työtä voi käytännössä edistää sekä selkeää vastuunjakoja johdon ja tietoturvasuudesta vastaavien henkilöiden välille. Tietoturvasuustaidon ja tietosuustaidon toteuttamisella on erilaiset tavoitteet, mutta tehtävät edellyttävät kuitenkin läheistä yhteistyötä.

Maailman muuttuneen kyberturvasuus uhkatilanteen vuoksi kaupungin on kiinnitettävä huomioita kyberturvasuustaidon valmiuden kohentamiseen, jossa keinoja ovat mm:

- Kaupungin ja palveluntarjoajien väliset sopimukset
- Riskien ja niiden vaikutusten arvioinnit
- ICT-palveluiden auditoinnit
- Viranomaisten kyberturvasuus toimijoiden verkostoituminen
- Tietohallintoasiantuntijoiden syventävät koulutukset ja kyberturvasuustaidon tapahtumat
- Kaupungin sisäiset harjoitukset kuten mm. Taisto ja Kyha (kyberturvasuus-harjoitus)

ICT-palveluiden uudelleen järjestämisen selvitys

Tietohallintopalvelut on kilpailuttanut ulkopuolisen konsultin tekemään selvityksen ja suunnitelman siitä, kuinka Rovaniemen kaupungin ICT-palvelut tulisi järjestää tulevaisuudessa, huomioiden pilvipalveluiden laajan hyödyntämisen.

Selvityksen tavoitteena on, että tulevaisuudessa kaupungin ICT-palvelut ovat:

- kustannustehokkaammin tuotettuja
- ICT-arkkitehtuuriltaan selkeämmät
- paremmin hallittavissa

Tavoitteena on, että tulevaisuuden ICT-kokonaisuus ja osa-alueet ovat tehokkaasti kilpailutettavissa. ICT-palveluiden uudelleen järjestämisen selvitys mahdollistaa tarveperusteisten, kustannustehokkaiden ja tietoturvallisten ICT-palveluiden hankinnan, mutta antaa myös kattavan kuvan ICT-palveluiden nykyisen ympäristön kehityskohteista, mikäli ICT-palvelutuotantoa ei päätetä lähteä uudelleen järjestämään.